

טדי קולק מספר, משמיץ ומר כל

● על ד"ר בן גוריון

● לכן גוריון לא היה שום עניין ב-אמנות. כאשר הביא לו פעם ידיד מהדורה נדירה של כתיב אפלטון, מפני שלוש מאות שנה, התבונן בה בן-גוריון ואמר: "יש לי כבר". אבל זוהי מהדורה נדירה, אמר לו הידיד. השיב בן-גוריון: "יש לי בדפוס ברור יותר, בהוצאת פנגוויין". כאשר לקחתי לראות את שיחזור העת-קוט שעשינו בירושלים, הוא חלף על פני הים באדישות מוחלטת. הוא פשוט לא הבין לשם מה אנו עושים זאת. "למה אינכם מורידים זאת", שאל, "ובונים משהו חדש ויפה?"

● לכן גוריון כמעט שלא היה עניין באחדות המהמלקות שהיו במישרדו. כך שכמה מהן נותרו לגמרי בידי. פעם בשנה היה עליו לשאת נאום-תקציב בכנסת, לי הסביר את פעילות מישרדו. זה היה הנאום היחיד שהיינו כותבים עבורו. אחרי-כך היה מוחק את רוב הפרטים, ומדבר אך ורק על מה שעניין אותו: ביטחון, מדיניות-חוק, עלייה וקליטה, חינוך, פיתוח מדעי, יישוב הנגב, יהדות העולם.

● בן-גוריון היה בטוח, שאם עשה החלטות, הן תבוצענה, בלא שהיה לו מושג של ממש על דרך עבודתה של מכונית הממשלה.

● בן-גוריון הרגיש שאין טעם לדון עם הערבים בישראל בנושא נפרד, כיוון שקשר את בעייתם עם המצב במדינות

פניני-הלשון של טדי קולק, הנפלטות מפיו בתדירות גבוהה, הפכו כבר מזמן חלק מן ההווי הפוליטי של ישראל. הוא פולט אותן באורח ספונטני, כמו שירה צוררות מן המותן. העיברית שבפיו משו-בשת, אך אין זה מפריע לו בהתבטאויותיו.

לפעמים גורמים דבריו ש-וריה. בעת הפגנתם הראשו-נה של הפנתרים השחורים, מול בניין המישרדים שבו ממוקמת לישיבתו של קולק, הורה להם בנימת ציוני: "רדו מן הדשא!" הדברים התפרסמו בכל כלי-התיקו-רת, ושימשו דוגמה לקהות-החושים של אנשי המימסד כבעיות החברתיות שהועלו על-ידי הפנתרים הצירים.

בהזדמנות אחרת השיב ל-תושב ירושלים, שהתלונן לפניו על מחדלי העיריה, ב-מישפט קצר: "שק לי בתחת!"

FOR
JERUSALEM
A LIFE BY
TEDDY KOLLEK
with his son, Amos Kollek

הקטעים המופיעים בעמודים אלה לוקטו מתוך ספר אוטוביוגרפי של קולק שנכתב על-ידו בעזרת בנו, עמוס. הספר התפרסם החודש, רק באנגלית, והוא נמכר בהצלחה בעיקר בקרב יהודי ארצות-הברית. לשונו המחוּספסת של קולק עוב-דה ורוככה בספר, אך חוּדיה לא קהו כלל.

בדרום-אמריקה נחמיה, אדם שחי ונשם למען בן-גוריון לברו, חש ברע ומשום כך לא בא. למרבה המזל נפגע בן-גוריון ברגלו, ורק באופן קל. אבל במשך הימים המעטים שבהם שהה בבית-החולים, התי-אבד נחמיה.

אני זוכר כיצד חיפשנו אותו בכל ירו-שלים. לבסוף נמצא בביתו שבתליאביב, שם ירה בעצמו. מחשבתנו הראשונה היתה, כמובן, שעשה זאת בשל זעזוע על כך שלא היה לצידו של בן-גוריון, כדי להגן עליו. אך המציאות היתה מסובכת יותר. זמן קצר אחרי פציעת בן-גוריון פגע נחמיה בהולך-רגל בעת נהיגה. לא ידוע אם איבד את השליטה על ההגה בשל דיכאונו, או בגלל חוסר-ריכוז. כנראה סבר כי הרג את הולך-הרגל אס-כי, למעשה, האיש לא נפגע בצורה רצינית. אבל נחמיה מת. וזה היה טראגי.

● על משה שרת

● בכמה הזדמנויות ניסיתי לחדור ל-תחום ריגשותיו האישיים של בן-גוריון כלפי אחרים.

פעם, ב-1959, ניסיתי ליישר את ההדור-רים שבין בן-גוריון לשרת, שהערכתו מאוד. היחסים שביניהם היו מאוד מתוחים, כידוע. הזמנתי את שניהם לביתנו כמה פעמים. לפני הביקור האחרון דיבר בן-גוריון בפומבי על חלקו של שרת בהשגת כלי-נשק לצה"ל, באומרו ששרת לא האמין בכוח מזויין. זה היה הקש ששבר את גב ה-

הקהולקהציה

גמל והביא לניתוק סופי בין השניים. הבאתי את שניהם לדירתנו, הנחתי אותם בחדר, סגרתי את הדלת ועזבתי אותם לנפשם, לבר. אבל הם לא מצאו שפה משותפת. לאחר מכן נהג בן-גוריון לומר: "משה? איך לי דבר נגדו. אדם טוב. מסור. פשוט לא היה מתאים למישרד-החוק. זה הכל!" אבל שרת נעלב ורתח מזעם: "בן-גוריון אפילו אינו מבין מה שעשה לי!"

● על גולדה מאיר

● מייד אחרי הקמת המדינה אמרתי ל-בן-גוריון שגולדה, חרף כל כישוריה, עלולה לגרום למדינה נזק בלי-ישוער. חזי-זקתי בדיעה זו כל השנים. אין זה משנה את העובדה שגולדה ראוייה להערכה והיא אשה אהודה, אולי האשה המרשימה ביותר שפגשתי מעודי. היא נציגה גאה של ישר-אל ובעלת כישרון נדיר לאסוף תרומות למען ישראל. בהופכה רגשות למזומנים. לגולדה אין מחשבה מקורית, והיא מפי-שת דברים. כאשה היה עליה להיאבק, כמובן, כדי לבסס את מעמדה. יותר מכפי שנדרש מגבר במעמד דומה. וזה חישל את כוח אישיותה ואת החלטיותה... לעיתים טכופות מדי, ואפילו במצבים קריטיים, קדמו בעיני גולדה המיפלגה וההסתדרות לכל דבר אחר. היא האמינה ששני אלה מהווים את הכלים החשובים ביותר בשביל המדינה וכי צורכיהם חשובים, לעיתים, מצורכי המדינה. לדעתי, גישה זו — שלה שותפים רבים אחרים — היא המקור ל-רבים מן המאבקים הפנימיים המתנהלים היום.

● על אשכול, גולדה וארן

● למעשה שלושת הגדולים — אש-כול, גולדה וזלמן ארן — היו כולם נגד בן-גוריון מסוף שנות התמישים ו-אילך. הם היו מנהיגי "השורה השניה", כולם בני דורו של בן-גוריון במיפגת מפא"י, והאיבה התפתחה כאשר בן-גוריון החל להעדיף את "הצעירים"... בן-גוריון מינה את פרס לסגן-שר-הביטחון ועזר לדין, לאבן ולאחרים להגיע למישרות גבוהות, והוא עשה כל זאת מבלי להיוועץ ב"שורה השניה". זה עורר

אציה, לעיתים מפני שבן-גוריון אמר לה, לעיתים אחרי ששמה מארב לכל מי שיצא ממישרדו של בן-גוריון, ושאלה אותו במה מדובר... היא ניסתה להשלים בין בן-גוריון לאשכול, לבין ואחרים. פעמים אף הצליחה, לפחות באופן זמני. פולה מעולם לא הסתירה דעתה, ואמרה לאנשים את דעתה עליהם ישר בפניהם. לבסוף קיבלו זאת כולם ברוח טובה. היא היתה שואלת שאלות אישיות כגון: "למה אין לך ילדים? כמה את משלמת לעוררת? כמה שילמת עבור השימלה? לא הזמנת פלוני לביתך?" והמסתייע הוא, שלעיתים קרובות גם קיבלה תשובות.

● זכורה לי הפגישה הראשונה בין דני קרי לפודה.

היא מייד שאלה אותו: "אתה נשוי?"
"כן."
"נשוי ליהודיה?"
"כן."
"אח, אתה יהודי?"
"כמובן, אני יהודי! על מה את מד-ברת?"
"אינך נראה יהודי", אמרה.

● על בדל סמית

● כאשר ביקר בן-גוריון בוואשינג-טון, ליוותי אותו לארוחת-צהריים עם חברו בדל סמית, שהיה אז ראש ה-ס"א-איי. הם נפגשו לראשונה כאשר סמית היה רמטכ"לו של אייזנהואר, ובן-גוריון נסע לגרמניה כדי לנסות להשיג שיתור של פליטים מהגות-העקורים. כדי שיוכלו לעלות לארץ-ישראל. בדל גילה אז הבנה, והיה זה הוא שנתן את האישור לקיים לימודי עיברית במחנות. בן-גוריון ייחס חשיבות מרובה לאופי שיתוף-הפעולה בין ארצות-הברית לישראל, ורצה שיחסיים אלה יתבססו על זהות אינטרסים.

● על נחמיה ארגוב

● ב-29 באוקטובר 1957 נזרק רימון בכנסת על-ידי מטורף, בדרך-כלל גלוה אל בן-גוריון (שלישו הצבאי) נחמיה ארגוב, או (מזכירו המדיני) יצחק נבון, או שניהם גם יחד, אל כל מקום אשר ילך. והגה, דווקא באזמנות זו היה יצחק

קולק עם ריצ'ארד ברטון ואליזבט טייזור

ערב. הוא לא ראה את הערבים בישראל כנפרדים משאר הערבים, כפי שרבים ראו זאת.

● כאשר התפטר בן-גוריון, הלך לגור בקיבוץ שדה-בוקר בנגב הצפוני, אבל לא העמידו לרשותו שירותי מזכירות או תחבורה. שירות הביטחון קבע שיש להמשיך לשמור עליו וכן, המכונית שליוותה אותו שולמה על-ידי הממשלה, אך המכונית שבה נסע — והוא קרוב לגיל 80 ואינו יודע לנהוג — ונהגו, שולמו על-ידי חברים. רק כמה שנים אחרי התפטרותו הצלחתי לשכנע את שר-האוצר להקציב שירותים — כמו שירותי דואר, מזכירות ותחבורה — לרשות נשיאים וראשי ממשלה לשעבר.

● על פולה בן-גוריון

● ליחסים שלנו (עם בן-גוריון) נכנסה אשתו, פולה, אשה בעלת אישיות ראוויה לציון. מצאתי חן בעיניה, ואשתי תמר עוד יותר. הסתדרתי עם פולה, אבל זה לא היה תמיד קל. לא אהבתי את ה"שנור" שלה, למרות שבגם אני שנוררתי ופיתחתי תכונה זו בעצמי. אבל זה קשה כאשר אשת ראש-הממשלה עושה זאת... פולה ידעה על הכל — לעיתים באינטר-